

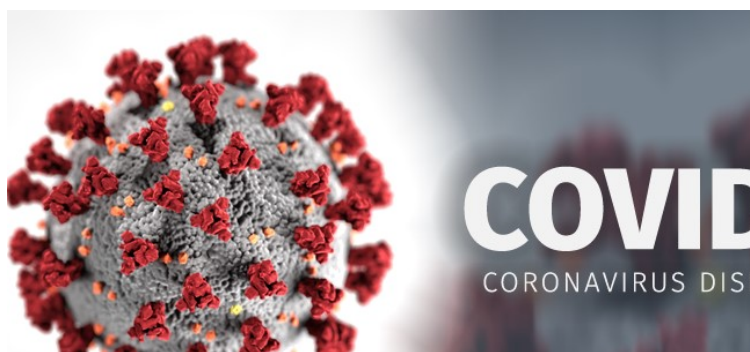
TLAČOVÁ SPRÁVA

Košice, 5. marec 2020

Všetci susedia Slovenska už hlásia výskyt nového koronavírusu vyvolávajúceho ochorenie COVID-19

„Nie je dôvod na paniku, preventívne opatrenia sú namieste,“ hovorí
pracovník Lekárskej fakulty UPJŠ prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.

Všetky susediace krajiny so Slovenskom už evidujú potvrdené prípady výskytu koronavírusu SARS-CoV-2 vyvolávajúceho ochorenie COVID-19 – po Rakúsku a Českej republike informovalo o pacientoch s týmto vírusom aj Poľsko, Ukrajina a Maďarsko. Je pravdepodobne iba otázkou času, kedy sa prítomnosť ochorenia potvrdí aj u nás. Čo to pre nás znamená, či sú opodstatnené obavy ľudí a aké môžeme urobiť individuálne opatrenia, hovorí prorektor Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, pracovník Kliniky infektológie a cestovnej medicíny Lekárskej fakulty UPJŠ a prezident Slovenskej spoločnosti infektológov prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.

„Žiadna panika, ani významná ‚ľudová‘ tvorivosť nie sú namieste. Na sociálnych sieťach sa objavili rôzne nepravdivé tvrdenia súvisiace s novým koronavírusom, napríklad o pozitívnych účinkoch pitia teplej vody alebo chlórového roztoku. Zatiaľ čo pitie teplej vody nikomu neublíži, ale ani nepomôže, pitím chlóru si môže človek naopak privodiť vážne ťažkosti. Preto apelujem na zdravý rozum a odporúčam občanom v súvislosti s prevenciou zdravotné predovšetkým počúvať štátne a verejné autority. Opatrenia majú prinášať epidemiológovia a diagnostickí i klinickí pracovníci, ktorých úlohou je zabezpečovať komplexný manažment pacientov po prepuknutí ochorenia,“ konštatuje prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD., podľa ktorého nie je namieste ani nadmerné vykupovanie trvanlivých potravín.

V prípade pandémie by chýbali skôr čerstvé potraviny, no žiaden hladomor pre koronavírus nehrozí. Predovšetkým je treba si uvedomiť, že kľúčovým pre prežitie v čase nejakej krízy by bol dostatok vody. Samozrejme, mať doma isté zásoby jedla na kratšie

obdobie má svoj význam. V prípade objavenia príznakov ochorenia totiž chorý nemusí riešiť bežné nákupy a šíriť pôvodcu nákazy do okolia a zdraví ľudia sa naopak môžu vyhnúť verejným miestam s vyšším pohybom osôb, medzi ktoré patria aj obchody, kde by sa mohli vírusom nakaziť.

Bežná chrípka zabije ročne pol milióna ľudí a aj keď je možné sa proti nej očkovať, patríme medzi krajiny s veľmi nízkou zaočkovanosťou, čo je hlavne v prípade staršej generácie ľudí veľmi nezodpovedné počínanie. V prípade nového koronavírusu sa na výrobe očkovacej látky iba pracuje, no epidemiológovia veria, že sa preventívnymi opatreniami podarí zabrániť pandemickému rozšíreniu tohto ochorenia vo svete a väčšiemu počtu úmrtí.

„Na Ministerstve zdravotníctva SR pravidelne zasadá krízový štáb a taktiež zasadá Bezpečnostná rada SR, ktorá odporučila viacero opatrení v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19. Predovšetkým boli zriadené informačné linky, na ktorých sa môžu ľudia informovať o nákupe a postupe, pokiaľ by mali podozrenie na ochorenie koronavírusom. Súčasťou preventívnych opatrení je odporúčanie našim občanom, aby zväzili vycestovanie do krajín, kde sa objavil výskyt koronavírusu a odporúčaná 14-dňová karanténa po návrate z týchto krajín. V súčasnom období nie sú potrebné žiadne iné reštrikcie. Pokiaľ by sa u nás objavila epidémia, bolo by namieste aj obmedzenie aktivít s väčšou koncentráciou ľudí na verejných miestach,“ poznamenáva prof. Pavol Jarčuška a zdôrazňuje predovšetkým riziko súvisiace s cestovaním do iných krajín.

Najväčším rizikom pri šírení nového koronavírusu je skutočnosť, že nie každý nositeľ vírusu má aj klinické prejavy ochorenia. Inkubačná doba ochorenia COVID-19 je zvyčajne do 14 dní a prejavuje sa prevažne ako infekcia dýchacích ciest spojená so suchým kašľom. Pri závažnejšom priebehu sa môže objaviť zápal priedušiek či pľúc a v krajných prípadoch aj ťažký zápal pľúc vyžadujúci hospitalizáciu pacienta a pľúcnu ventiláciu. U niektorých ľudí sú prítomné aj črevné príznaky ako bolesti brucha a hnačky. Avšak časť nakazených nemá žiadne prejavy ochorenia, ale vírus pritom šíria ďalej svojho do okolia. Z tohto dôvodu majú význam karanténne opatrenia v oblastiach s potvrdeným výskytom vírusu, ktoré môžu výrazne spomaliť jeho rozšírenie do iných oblastí.

„Na Slovensku máme špičkové infektologické pracoviská s dobre trénovaným personálom na zvládnutie závažných epidémií. No je treba povedať, že žiaden štát nemá dostatok lôžkových kapacít na prijatie enormného počtu chorých pacientov v čase pandémie. Budeme si teda vedieť poradiť s obmedzeným množstvom pacientov – napríklad pri pandémii chrípky vyvolanej vírusom A(H1N1) z rokov 2009-2010 bolo na našej Klinike infektológie a cestovnej medicíny a pracoviskách anesteziológie a intenzívnej medicíny hospitalizovaných 22 pacientov s vážnym priebehom ochorenia, z ktorých 19 mu nakoniec podľahlo. Tento počet sa dal zvládnuť, no pri v prípade scenára s tisíckami vážne chorých bude nutné vytvoriť väčšie množstvo lôžok. Každá nemocnica má svoj pandemický plán, ale zdravotnú starostlivosť vie pokryť len do istej miery, aj preto sú namieste rôzne opatrenia znižujúce riziko prenosu chorení. V prípade masívnejšieho výskytu ochorenia u nás je pripravená na väčší počet infekčne chorých vojenská nemocnica v Lešti,“ hovorí skúsený infektológ, podľa ktorého by mala pri menšom meste svoj význam aj karanténa celej oblasti.

Aktuálne sa eviduje vo svete už takmer stotisíc nakazených a takmer 3300 úmrtí. Medzi všeobecné odporúčania platí hlavne necestovať do rizikových oblastí, prípadne celkom obmedziť cestovanie, keďže kvôli migrácii ľudí je možné prísť do kontaktu s nakazeným človekom a dodržiavať individuálnu hygienu. Predovšetkým minimalizovanie pohybu na verejných miestach s veľkým pohybom osôb, kde by sa mohli nachádzať potenciálne chorí ľudia, obmedzenie telesného kontaktu s cudzími osobami na vzdialenosť menšiu ako jeden meter a časté umývanie rúk. Starším osobám sa tiež všeobecne odporúča nechať sa zaočkovať proti pneumokokovej infekcii, keďže aj pôvodne vírusové ochorenie môže zapríčiniť oslabením organizmu sekundárnu bakteriálnu nákazu.

Opatrenia na zabránenie šírenia vírusu prijala aj Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, ktorú navštevuje vyše 1400 zahraničných študentov, prevažne študujúcich na jej Lekárskej fakulte. Nezanedbateľný je aj pohyb slovenských študentov na zahraničných univerzitách a príchod zahraničných študentov na UPJŠ kvôli študentskej mobilita, hlavne v rámci programu Erasmus+. Odporúčania sa týkajú rôznych skupín študentov a zamestnancov cestujúcich do zahraničia.

„Každý človek s prejavmi respiračného ochorenia a súčasnou pozitívnou cestovateľskou anamnézou do niektorej z krajín, kde sa už koronavírus vyskytol, ostať izolovaný doma, alebo nosiť účinnú respiračnú masku, aby sa tak predišlo rozšíreniu vírusov do okolia,“ podotýka prof. MUDr. Pavol Jarčuška, PhD.

Ako zdôrazňuje dekan Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach prof. MUDr. Daniel Pella, PhD., fakulta v súvislosti s väčším pohybom osôb, ktoré prichádzajú aj zo zahraničia či už v súvislosti so študentami študujúcimi doktorské študijné programy General Medicine a Dental Medicine, alebo študentskými a zamestnaneckými mobilitami, zvýšila hygienický štandard upratovania a na frekventovaných miestach bolo umiestnené väčšie množstvo dávkovačov na dezinfekčné prostriedky. Nechýbajú informačné materiály a vedenie UPJŠ LF tiež rozhodlo, že v dôsledku aktuálnej situácie všetky prichádzajúce žiadosti v rámci programu Erasmus budú posudzované individuálne s ohľadom na krajinu žiadateľa.

„U našich študentov sa stretávame s rôznymi reakciami – väčšina z nich je pokojná, keďže u mladšej generácie je úmrtnosť na tento koronavírus minimálna, no zaznamenali sme pochopiteľne aj isté obavy. Všetkým študentom a zamestnancom odporúčame starostlivo zvážiť v tomto období všetky cesty do zahraničia, a to nielen pracovné, ale aj súkromné, a obozretnosť pri prípadnom príchode z krajín s potvrdeným výskytom vírusu. Ďalšie opatrenia zo strany Lekárskej fakulty UPJŠ budú aktuálne v závislosti na vývoji situácie,“ hovorí dekan UPJŠ LF prof. MUDr Daniel Pella, PhD.

* * * *

Čo vieme koronavírusu SARS-CoV-2 spôsobujúcom ochorenie COVID-19

- Prvé informácie o šírení nového koronavírusu sa objavili 31. decembra 2019, keď Čína zverejnila epidemický výskyt pacientov s novým druhom koronavírusu s relatívne vysokou úmrtnosťou.
- Vírus, ktorý dostal definitívny názov **SARS-CoV-2**, patrí do skupiny betakoronavírusov vyvolávajúcich respiračné a tráviace ochorenia. Vírusy obsahujú genetickú informáciu vo forme RNA a vo svojom obale majú bielkovinové výčnelky pripomínajúce slnečnú korónu, vďaka ktorým vírus preniká do vnútra napádaných buniek v oblasti sliznice ústnej dutiny a dýchacieho či tráviaceho traktu.
- Vírus **SARS-CoV-2** je príbuzný s inými koronavírusmi, ktoré vyvolali obavy v nedávnej minulosti a to **SARS-koronavírus** z roku 2002 (s cca 10-percentnou úmrtnosťou) a **MERS-**

koronavírus z roku 2012 (s cca 30-percentnou úmrtnosťou). Všetky tieto vírusy boli prenesené zo zvierat na človeka a následne sa šírili ďalej v ľudskej populácii.

- Najväčšia hrozba nového koronavírusu SARS-CoV-2 spočíva v tom, že sa šíri kontaktom aj kvapôčkovou nákazou a že ho môžu prenášať aj infikované osoby, ktoré nemajú vonkajšie prejavy ochorenia.
- Vírus vyvoláva chorobu, ktorá bola pomenovaná **COVID-19** (z anglického názvu **CORONA Virus Disease 2019**) a má širokú škálu prejavov ochorenia dýchacích ciest, od miernych ako sú kašeľ a zvýšená teplota cez závažnejšie - vysoká horúčka, dusivý kašeľ, hnačka, bolesti svalov - až po ťažký zápal pľúc a zlyhanie obličiek, ktoré sa môžu končiť aj smrťou. Vo väčšine prípadov je však priebeh ochorenia len mierny.
- Ťažkým priebehom ochorenia sú najviac ohrození ľudia nad 65 rokov a pacienti s chronickými chorobami a s oslabenou imunitou. Úmrtnosť predstavuje je približne 3,4 %, v oblasti Wu-chanu až 3,9 percenta. Reálny počet nakazených však môže byť vyšší a percento úmrtí podstatne nižšie, vzhľadom na skutočnosť, že nevieme, koľko bolo/je bezpríznakových prenášačov ochorenia. Z toho dôvodu je horšie epidemiologicky kontrolovaný

Tabuľka: Celosvetové štatistiky k 5.3.2020

Celkový počet prípadov	Počet úmrtí	Počet úplne vyliečených
Bezmála 96-tisíc	Takmer 3300	Vyššie 53-tisíc

Tabuľka: Úmrtnosť na koronavírus podľa veku

Veková skupina nakazených	Úmrtnosť
80+	14,8 %
70-79	8,0 %
60-69	3,6 %
50-59	1,3 %
40-49	0,4 %
10-39	0,2 %
0-9	0

**Takmer všetci zosnulí mali rôzne chronické ochorenia, zvyčajne kardiovaskulárne, respiračné alebo diabetes. Úmrtia bez pridružených chorôb, netvorí ani 1 %.*

Interaktívna mapa výskytu ochorení:

<https://gisanddata.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html?fbclid=IwAR3EbTQaDxmAT8yW-SLfx9dH56jjgnGdx6qliBGw3XxCM97t8xCj7OyAyW8#/bda7594740fd40299423467b48e9ecf6>

Preventívne opatrenia:

- Umývajte si ruky mydlom a vodou, prípadne ich čistite dezinfekčným prostriedkom na báze alkoholu
- Pri kašli a kýchaní si zakrývajte ústa a nos vreckovkou, ktorú po použití odhodíte, prípadne kašlite a kýchajte do ohnutého lakťa a nie do dlaní
- Dbajte na čistotu bezprostredného okolia (hlavne dotkových povrchov ako sú kľučky, mobily, stôl a pod.) a obmedzte nosenie náramkov a iných predmetov na rukách
- Vyhýbajte sa blízkeho kontaktu s ľuďmi, ktorí majú príznaky nádchy alebo chrípky – vírus sa šíri v prostredí kvapôčkovou nákazou a kontaktom osôb na vzdialenosť menej ako jeden meter

- Ak to nie je nevyhnutné, nevyhľadávajte miesta s vysokou hustotou ľudí, dodržujte osobný odstup aspoň 1 m od iných osôb, nepodávajte ruku nebozkávajte sa pri pozdrave
- V prípade príznakov respiračného ochorenia zostaňte doma a neprijímajte návštevy
- Pri závažnejších príznakoch kontaktujte Úrad verejného zdravotníctva SR (uvzs.sk), nenavštevujte neohlásene ambulanciu lekára alebo pohotovostnú službu
- Mäso a vajíčka pred konzumáciou dôkladne tepelne upravte
- Zabráňte nechránenému kontaktu s divými alebo hospodárskymi zvieratami
- Účinnú ochranu pred nakazením predstavuje používanie respirátora s ochranným filtrom - bežná maska neochráni pred nakazením zdravého človeka, avšak na druhej strane redukuje možnosť prenosu vírusov z chorého na zdravé osoby

Neverte falošným správam:

- Užívanie antivirotických liekov účinných na chrípku je ako prevencia pred nakazením koronavírusom neopodstatnené, keďže nemá žiaden účinok na jeho elimináciu a rovnako je zbytočné užívanie antibiotík – liečba nimi je namieste až pri výskyte sprievodnej bakteriálnej infekcie
- Očkovanie proti chrípke neochráni pred novým koronavírusom – u starších ľudí sa však odporúča nechať sa zaočkovať proti pneumokokom, pretože sekundárna bakteriálna nákaza by mohla skomplikovať zdravotný stav chorého pacienta
- Nie je dôkaz o tom, že by preplachovanie nosných dutín chránilo pred infekciou koronavírusom alebo iným vírusom
- Cesnak má síce potvrdené antibakteriálne účinky, no neexistuje dôkaz, že by jeho konzumácia ochránila ľudí pred vírusovou infekciou (aj keď konzumácia cesnaku ľudom nepoškodí)
- Naopak, vnútorné užívanie dezinfekčných prostriedkov, napríklad na báze chlóru, predstavuje vážne zdravotné riziko a ako ochrana proti vírusom je neúčinná, keďže tieto prostriedky nedokážu zabiť vírus vnútri organizmu a fungujú iba ako ochrana povrchov
- Ultrafialové žiariče pomáhajú čistiť priestory, ale neodporúča sa vystavovať organizmus ich účinku
- Sušiče rúk s teplým vzduchom nie sú efektívne v ničení vírusu

Túto tlačovú správu nájdete archivovanú na: www.medic.upjs.sk

***RNDr. Jaroslava Oravcová, PhD.
PR manažérka***